

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

4029

Vragen van het lid **Van Kent** (SP) aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over *het onterecht korten van leningen op de bijstand* (ingezonden 22 juli 2021).

Antwoord van Staatssecretaris **Wiersma** (Sociale Zaken en Werkgelegenheid) (ontvangen 14 september 2021).

Vraag 1

Wat vindt u ervan dat de gemeente Rotterdam Ibrahim kortte op zijn bijstandsuitkering omdat hij een lening van zijn broer kreeg om (huur)schulden af te lossen?¹

Antwoord 1

Ik wil benadrukken dat het naar mijn mening in lijn met de bedoeling van de wetgever is, wanneer leningen die voor een specifiek doel – zoals in deze het aflossen van schulden – worden aangegaan en waarvan evident is dat het geleende geld ook voor dit doel wordt aangewend, geen gevolgen hebben voor de hoogte van de bijstand. Ik ben mij er daarbij van bewust dat het vaste rechtspraak van de Centrale Raad van Beroep is dat leningen wel kunnen worden aangemerkt als inkomen waaraan bijstandsrechtelijke consequenties verbonden worden (zie onder meer uitspraken van 22 januari 2013, ECLI:NL:CRVB:2013:BY9138² en van 23 juli 2013, ECLI:NL:CRVB:2013:1106).³ De gedachte hierachter is dat de ontvanger van de leningen in beginsel vrijelijk over het via de lening beschikbaar gestelde bedrag kan beschikken.

Hoewel ik niet in individuele gevallen mag treden, ben ik mij in algemene zin ervan bewust dat het korten van leningen op de bijstand, zeker wanneer het – zoals bij de heer Ibrahim – gaat om hulp van familieleden om schulden bij instanties af te lossen, kan leiden tot onwenselijke situaties. Het verhaal van de heer Ibrahim is een duidelijk voorbeeld van een casus die ik wil betrekken in het traject om te komen tot een Participatiewet die uitgaat van vertrouwen en oog heeft voor de menselijke maat. In mijn brief van 4 juni heb ik u over dit traject nader geïnformeerd. Het is mijn streven om het volgende kabinet

¹ «Ibrahim (33) werd vrijgesproken van uitkeringsfraude: «Hij is Slachtoffer van slecht beleid»», AD/Rotterdams Dagblad 11-7-2021

² ECLI:NL:CRVB:2013:BY9138, voorheen LJV BY9138, Centrale Raad van Beroep, 11-937 WWB (rechtspraak.nl)

³ ECLI:NL:CRVB:2013:1106, Centrale Raad van Beroep, 12-246 WWB (rechtspraak.nl)

via een na de zomer op te stellen beleidsplan te informeren over verschillende mogelijke beleidsinitiatieven om hardvochtigheden in de Participatiewet in de toekomst te voorkomen.

Vraag 2

Wat is uw reactie op de uitspraak van de rechter bij de Centrale Raad van Beroep die zegt dat Ibrahim slachtoffer is van slecht beleid van de gemeente en dat de gemeente de lening van Ibrahim's broer niet had mogen korten?

Antwoord 2

In de uitspraak van de Centrale Raad (ECLI:NL:CRVB:2021:1475)⁴ zit een nuanceverschil ten opzichte van de berichtgeving in het Algemeen Dagblad. De Centrale Raad bepaalt namelijk nadrukkelijk niet dat leningen niet op de bijstand gekort mogen worden, maar is van oordeel dat in de specifieke situatie van de heer Ibrahim sprake is van dringende redenen, waardoor de gemeente van terugvordering had moeten afzien. Die dringende redenen zijn gelegen in de specifieke psychische gesteldheid van de heer Ibrahim, waar de gemeente – gezien de aan de gemeente afgegeven signalen – ook van op de hoogte had moeten of in ieder geval had kunnen zijn.

Ik deel de mening van de Centrale Raad dat bij de beoordeling van een verzoek om af te zien van terugvordering in verband met dringende redenen, waarvoor artikel 58, achtste lid Pw de (wettelijke) basis biedt, een gemeente zich goed dient te informeren (mede) over de psychische effecten die het besluit tot terugvordering voor de betrokkene heeft (gehad). En dat indien deze effecten objectief vastgesteld onevenredig zwaar zijn, een beroep op dringende redenen ook gehonoreerd dient te worden.

Vraag 3

Onderschrijft u dat een lening geen inkomen is en dus niet gekort dient te worden op de uitkering? Zo nee: mogen mensen in de bijstand dan niet lenen zonder gekort te worden, om bijvoorbeeld een huurschuld af te betalen, om te voorkomen dat zij uit huis gezet worden? En; zo nee: hoe zit dat dan met leningen van de kredietbank?

Antwoord 3

In beginsel telt een lening op basis van de Participatiewet mee als middel (inkomen dan wel vermogen) in het kader van de bijstandsverlening. Het gaat dan om geld waarover iemand geacht wordt vrijelijk te kunnen beschikken en er geen sprake is van een uitzondering op basis waarvan de lening vrijgelaten kan worden (artikel 31 Pw). In die zin biedt de wet dus ruimte om aangegane leningen op de uitkering te korten. Bij de vraag of een ter beschikking staand middel ook inkomen vormt als bedoeld in artikel 32 Pw heeft de CRvB in een uitspraak over een eenmalige bijschrijving ter uitvoering van een commerciële kredietovereenkomst met een commerciële kredietgever bepaald dat deze daar niet toe behoort. De Raad heeft bij dat oordeel betrokken dat de kredietovereenkomst precieze aflossingsverplichtingen, rentebepalingen en een boetebepaling bij niet nakomen van de overeenkomst bevat. Ook heeft de Raad overwogen dat betrokkene met de afgesproken termijnbetalingen de verplichtingen uit de kredietovereenkomst is nagekomen.⁵

Ik acht het in lijn met de bedoeling van de wetgever dat vergelijkbare leningen die voor een specifiek doel – zoals in deze het aflossen van schulden – worden aangegaan en waarvan evident is dat het geleende geld ook voor dit doel wordt aangewend, op een vergelijkbare wijze als commerciële kredietovereenkomsten worden behandeld. Ik zal deze nuancering ook richting gemeenten communiceren.

Vraag 4

Welke definitie van inkomen hanteert u? Hoe verhoudt zich dat tot gangbare wetenschappelijke definities en de definitie die de belastingdienst gebruikt?

⁴ ECLI:NL:CRVB:2021:1475, Centrale Raad van Beroep, 19/2797 PW (rechtspraak.nl)

⁵ ECLI:NL:CRVB:2020:2999, Centrale Raad van Beroep, 19/4445 PW (rechtspraak.nl)

Antwoord 4

Het begrip inkomen is gedefinieerd in artikel 31 van de Participatiewet, vanuit de optiek dat de wet een vangnet creëert en aanvullend werkt op de door betrokkene zelf gegenereerde middelen, voor zover die middelen minder bedragen dan de bijstandsnorm. Er zijn binnen wetgeving meerdere inkomensbegrippen aanwezig, die allen binnen de specifieke context van de desbetreffende wet een invulling hebben gekregen.

Vraag 5

Handelen gemeentes die leningen wel korten volgens u in strijd met de Participatiewet en in strijd met de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep?

Antwoord 5

Zie mijn eerdere antwoorden op vraag 2 en vraag 3.

Vraag 6

Gaat u de gemeenten informeren dat een lening geen inkomen is en dat zij afgesloten leningen dus niet mogen korten op de bijstandsuitkering? Zo ja: hoe en wanneer? En wat is de consequentie voor gemeentes die dit niet opvolgen?

Antwoord 6

Zie ook hiervoor mijn eerdere antwoorden op vraag 2 en vraag 3.

In lijn met het antwoord op vraag 2 zal ik gemeenten wijzen op de uitspraak van de Centrale Raad en de uitleg die de Raad daarbij aan het begrip dringende redenen geeft in het kader van de beoordeling van de vraag of er sprake is van dringende redenen om van terugvordering af te zien. Tevens zal ik aandacht vragen voor het toetsen op het aspect van het vrijelijk kunnen beschikken over een lening.